

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1753

[Total No. of Pages : 4

[5347] - 3

B.Ed. (Part - I) (General)

SCHOOL MANAGEMENT - PRINCIPLES AND PRACTICES

(Paper - III)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Answers to the two section should be written in separate answer books.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Essay type questions carry 12 marks and the answers of the same are expected in 300-350 words each.*
- 5) *Short answer type questions which carry 4 marks are to be written in 130-150 words each.*
- 6) *Supplement should not be provided.*

SECTION - I

Q1) Explain concept of management. Explain characteristics of Drucker's and Taylor's Theories of Management. **[12]**

OR

Explain the need of Human, Academic and physical Infrastructure. Facilities in School Management.

Q2) Give Educational Administrative framework of Maharashtra State. What are the functions of District Educational Officer of the Council? **[12]**

OR

What is meant by Institutional planning? Explain steps involved in it. Write merits of Institutional planning.

P.T.O.

Q3) Answer the following in short : (Any four) **[16]**

- a) Explain concept of 'Total Quality Management' in Education.
- b) Explain main functions of Teacher.
- c) Write the functions of N.C.E.R.T.
- d) Explain the utilization of Text book Bureau with examples.
- e) Write functions of Block Education officer.
- f) Explain Infrastructural Facilities High Excellence School.

SECTION - II

Q4) What are the causes of wastage and stagnation problems at the stage of Secondary Education? Suggest remedies to overcome them. **[12]**

OR

What is meant by Pre-service Training? Explain need, advantages and limitations of pre-service Training.

Q5) What are the major types of school management which played the important role? Illustrate importance of Disaster Management with examples. **[12]**

OR

Select any one problem that you want to solve regarding school management and prepared action research based on it.

Q6) Answer the following in short : (Any four) **[16]**

- a) Suggest remedies on the problems of crowded classes.
- b) Which are the factors of time management?
- c) Write necessity of subject teacher association.
- d) Explain the importance of Research.
- e) Explain problems of Discipline in School.
- f) Explain necessity of In-service training.

Total No. of Questions : 6]

P1753

[5347] - 3

B.Ed. (Part - I) (General)

शालेय व्यवस्थापन – तत्त्वे आणि कार्यवाही (Paper - III)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) दोन विभागांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 - 3) उजव्या बाजूचे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) निबंधवजा प्रश्न 12 गुणांचा असून उत्तर 300 ते 350 शब्दांत अपेक्षित आहे.
 - 5) लघुत्तरी 4 गुणांच्या प्रश्नांचे उत्तर 130 ते 150 शब्दांत अपेक्षित आहे.
 - 6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग - I

प्रश्न 1) व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. व्यवस्थापन विषयक पीटर ड्रुकर व टेलर यांच्या उपपत्तीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [12]

किंवा

शालेय व्यवस्थापन करतांना, मानवी, शैक्षणिक व भौतिक सुविधांच्या गरजा स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) महाराष्ट्र राज्यातील शैक्षणिक प्रशासनाचा आराखडा लिहा. जिल्हा परिषद शिक्षण अधिकाऱ्याची कामे कोणती? [12]

किंवा

संस्था निहाय नियोजन म्हणजे काय? संस्थानिहाय नियोजनात अंतर्भूत असलेल्या पायऱ्या स्पष्ट करून, त्याचे फायदे लिहा.

- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [16]
- अ) शिक्षणातील 'एकूण गूणवत्ता व्यवस्थापन' संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ब) शिक्षकाची प्रमुख कर्तव्ये स्पष्ट करा.
 - क) राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेची कार्ये स्पष्ट करा.
 - ड) पाठ्यपुस्तक मंडळाची उपयुक्तता सोदाहरण स्पष्ट करा.
 - इ) गट शिक्षणाधिकाऱ्याची कार्ये लिहा.
 - फ) अति उत्कृष्ट शाळेतील भौतिक सोयी सुविधा स्पष्ट करा.

विभाग - II

- प्रश्न 4) माध्यमिक शिक्षणातील स्थगन व गळतीच्या समस्येची कारणे कोणती? त्या समस्या दूर करण्यासाठी उपाय सूचवा. [12]

किंवा

सेवा पूर्व प्रशिक्षण म्हणते काय? सेवापूर्व प्रशिक्षणाची आवश्यकता फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) शालेय व्यवस्थापनात महत्त्वाची भूमिका बजावणारे प्रमुख प्रकार कोणते? शालेय आपत्ती व्यवस्थापनाचे महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा. [12]

किंवा

शालेय व्यवस्थापनातील समस्या सोडविण्यासाठी तुम्हाला निराकरणाची निवड वाटणारी कोणतीही एक समस्या निवडून कृतीसंशोधन आराखडा तयार करा.

- प्रश्न 6) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [16]
- अ) जास्त विद्यार्थी असलेल्या वर्गाच्या समस्येवर उपाय सूचवा.
 - ब) वेळेच्या व्यवस्थापनाचे घटक कोणते?
 - क) विषय शिक्षक संघटनेची आवश्यकता लिहा.
 - ड) संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - इ) शाळेत शिस्तीविषयक समस्या स्पष्ट करा.
 - फ) सेवांतर्गत शिक्षक प्रशिक्षणाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

